

Genel Başkanın Köşesi

President's Corner

Değerli Konuklar ve Sevgili Meslektaşlarım,*

Kütüphane Haftası'nın teması ile ilgili düşüncelerimi sizlerle paylaşmadan önce, kısa bir süre önce kaybettiğimiz değerli meslektaşlarımız Eşekli Kütüphaneci Mustafa Güzelgöz, Leyla Turgut ve ÜNAK (Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği) başkanımız Adile Günden'i bir kez daha saygıyla anıyor, haftamızın programının hazırlanmasında emeği geçen meslektaşlarımıza ve sponsorlarımıza teşekkür ediyorum.

41.'sini kutlamakta olduğumuz Kütüphane Haftası'nın bu yılki temasını oluşturan "Dijital Kültür ve Yeni Nesil Kütüphaneler" olgusunun küresel etkileşimlerle birlikte incelenmesi gerektiği görüşündeyim.

Küresel bilgi toplumuna bilgi aktaran ve çoğunlukla dijitalleşme sürecini tamamlamaya yakın ülkelerin oluşturduğu kültür, –yüzyıllardır süregeldiği gibi- belirli kuralların egemen olduğu ve doğal olarak güçlü olanın sözünün geçtiği bir kültürdür. Türkiye'nin de içinde bulunduğu ülkeler grubunun bu kurallar çerçevesinde alıcı olmaya devam ettiği ortamda dijital kültürün küresel sömürü düzeninin önemli bir parçası olmaya başladığı düşüncesindeyim. Buna paralel olarak yeni nesil kütüphaneler kavramı da yalnızca bu düzeni oluşturan ülkeler için anlamlı olmaktadır.

Yeni milenyum olarak sloganlaştırılan ve neredeyse erişilmez gibi görülen 2000'lerin ilk yıllarını geride bıraktığımız bu ortamda, Türkiye'nin dijital kültür konumuna dışarıdan alınan elektronik yayınların sayısı, kullanım oranları, konsorsiyumlar ile internet kullanım oranlarının yanı sıra, okumaya, araştırmaya ve fark yaratmaya verdiğimiz önem açısından bakmak gerekir.

Değinmek istediğim konulara yakın bulduğum bir araştırmanın sonuçlarına göre, Japonya'da bir yılda 4 milyar 200 milyon kitap basılırken Türkiye'de 23 milyon 386 kitap basılmıştır. Kişi başına bir yılda basılan kitap sayısı Japonya'da 25, Fransa'da 7 iken Türkiye'de 12 bin 89 kişiye bir kitap düşmektedir. Birleşmiş Milletler'in İnsani Gelişim Raporu'nda 173 ülke arasında ülkemizin Malezya, Libya, Ermenistan gibi ülkelerin arasında 86. sıraya düşmesinin nedeni olarak öncelikle kişi başına bir yılda basılan kitap sayısının düşmesi gösterilmektedir.

Öte yandan ülkemizde 2003 yılında ISBN verilen kitap sayısının 20 bin, ISSN verilen süreli yayın sayısının 478 olduğunu da belirtmek gerekir. 2004 yılında ülkemizdeki halk kütüphanelerinde bulunan toplam kitap sayısı, yaklaşık 13 milyondur. Ülke nüfusları Türkiye ile kıyaslanamayacak kadar az olan, Belçika'da bu sayı 1997 yılında 30 milyon 531 bin, Danimarka'da 31 Milyon 433 bin,

* 41.Kütüphane Haftası açılış konuşması

Yunanistan'da 9 milyon 88 bin, İrlanda'da 11 Milyon 212 bin dir.

Türkiye'de 1980'li yıllarda gelişmeye başlayan bilgisayarlaşma süreci, daha öncesinde kitaplaşmayla desteklenmediği için geldiğimiz nokta gerçek anlamda dijitalleşme olarak değerlendirilebilir mi? Ben bu soruya net bir yanıt bulmakta güçlük çekiyorum. Toplumsal yaşamımızda yıllardır kitaba karşı yürütülen olumsuz politikalar sonucunda özellikle gençliğimizin önemli bir bölümü kitapla tanışmadan bilgisayarla tanışmıştır.

Bu durumda üniversite bitirenlerin sayısının son yıllarda 14 kat artmasına rağmen kitap okuyanların sayısının 1965 yılındaki oranın onda birine gerilemesini de normal karşılamak mı gerekir?

Türkiye'de halen 1433 halk kütüphanesi bulunmaktadır. Bunlardan 274 tanesi değişik nedenlerden dolayı kapalıdır. Başkent Ankara'daki 43 halk kütüphanesinden 5 tanesi kapalıdır. Halk kütüphanelerimizin 1236 tanesinde, kütüphanecilik eğitimi almış personel bulunmamaktadır. Kalan 197 halk kütüphanesinde ise mesleki eğitim almış 286 tane kütüphaneci çalışmaktadır.

Tüm bu veriler ortada iken; basında yer alan haberlere göre sayın kültür bakanımızın "10 bin ilköğretim okulunu ve liseyi kitapla buluşturma" projesini de anlamakta zorluk çektiğimi belirtmek isterim. Takdir edersiniz ki Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın öncelikli görevi halk kütüphanelerini işlevsel hale getirmek olmalıdır.

Türkiye'de kütüphanecilik hizmeti hala hukuksal dayanaktan yoksun bir kamu görevi niteliği taşımaktadır. Kütüphaneciliğimizin bazı temel kavram ve değerler üzerinde kendine özgü bir içerik kazanmasını sağlayacak ve kütüphaneciye mesleki görev, sorumluluk ya da hakları itibarı ile güven verici bir Kütüphaneler Kanunu'na sahip değiliz.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda personel ile ilgili son dönemde ki yeni bir gelişmeden de bahsetmek istiyorum. Bakanlığımız bünyesinde görevlendirilen Kültür ve Turizm Uzman Yardımcıları, Bakanlık çalışmalarına katkıda bulunacaklardır. Ancak halen Bakanlıkta yıllardır çalışan, kendi alanlarında uzman olan ve açlık sınırında yaşayan arkadaşlarımızın da özlük haklarının bir an önce iyileştirilmesi gerekmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda örgütlü sendika, dernek ve vakıflar bir araya gelerek "Kültür ve Turizm Platformu" nu oluşturduk. Bu oluşumdan amaç, ortaya çıkan haksızlığın giderilmesidir. Konuyla ilgili düşüncelerimizi sayın Bakanımızla paylaşmak için randevu talebimize yanıt beklemekteyiz.

Son olarak dijital kültürün içi dolu bir kavram olması ya da ülkemiz açısından yaşamsal bir öneme sahip olması için çok gecikerek te olsa sağlam bir arka plan desteğini hayata geçirmekle işe başlamanız gerektiğini düşünüyorum. Klasikleşen bir söylem de olsa kitaba karşı politikaların radikal bir şekilde ele alınması, yasak kitap kavramının üstüne gidilmesi inancındayım. 41. Kütüphane Haftası nedeniyle düzenlediğimiz "Toplatılan Yayınlardan Seçmeler Sergisi" ni bu gözle gezmenizi öneriyorum. Haftanızı bir kez daha kutlar saygılar sunarım

Ali Fuat KARTAL

Türk Kütüphaneciler Derneği

Genel Başkanı

28.03.2005